

**ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ «ΑΜΠΕΛΟΣ, ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΤΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΑΓΑΘΟΝ».
Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΧΡΟΝΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ**

Έφη Φουσέκη Υπεύθυνη ΠΕ	Γιώργος Παυλικάκης* Υπεύθυνος ΠΕ	Μαλαματή Δίτσιου Υπεύθυνη ΠΕ
Δ/ση Β/θμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας	Δ/ση Β/θμιας Εκπαίδευσης Δ΄ Αθήνας	Δ/ση Β/θμιας Εκπαίδευσης Δ΄ Αθήνας
Λυκούργου 18 10552 Αθήνα	Ομήρου 34 17121 Ν. Σμύρνη	Ομήρου 34 17121 Ν. Σμύρνη
E- Mail: efouseki@sch.gr	E- Mail: pavlikak@otenet.gr	E-Mail: : mditsiou@in.gr
Τηλ./ Φαξ: 210-5229997	Τηλ./ Φαξ: 210 9310767	Τηλ./ Φαξ: 210 9310767

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αειφορία, δίκτυο, επικοινωνία, υποστηρικτικό υλικό, συνεργασία.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Θεματικό δίκτυο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τη σχολική χρονιά 2005-6 μετά και από την τυπική του έγκριση από το ΥΠΕΠΘ, άρχισε η λειτουργία του θεματικού δικτύου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Άμπελος, Πολύτιμον της Μεσογείου Αγαθόν».

Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται διαπιστώσεις και διατυπώνονται σκέψεις από την εμπειρία του πρώτου χρόνου συντονισμού του δικτύου και ειδικότερα όσα αφορούν στην επιλογή του θέματος σε σχέση με τη δεκαετία της αειφορίας και τις αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και την υλοποίηση της συνεργασίας των Υπευθύνων ΠΕ δύο Διευθύνσεων για το συντονισμό του δικτύου, το περιεχόμενο των προτεινομένων παιδαγωγικών δραστηριοτήτων με άξονα την ενθάρρυνση της δικτύωσης και της ενεργής συμμετοχής των μαθητών, καθώς και την αξιολόγηση της συμμετοχής και επικοινωνίας των σχολείων-μελών, η οποία λειτούργησε αποτελεσματικά σε επίπεδο σχολικών ομάδων και όχι σε επίπεδο δικτύου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τη διακήρυξη της Τιφλίδας υπήρχε η προτροπή προς τα κράτη-μέλη, προκειμένου να ενσωματωθεί η ΠΕ στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα, να υιοθετήσουν μέτρα που να ευνοούν την ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των εθνικών οργανισμών παιδαγωγικής έρευνας καθώς και την ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων των ερευνών και την αξιολόγησή τους στο χώρο της εκπαίδευσης (Φλογαΐτη, 1993).

Η UNESCO κήρυξε τη δεκαετία 2005-2014 ως δεκαετία για την Εκπαίδευση για την Αειφορία, με σκοπό την “Εκπαίδευση στις αξίες” και την “Εκπαίδευση για τον πολίτη”, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση κριτικής και υπεύθυνης συμπεριφοράς κατά την καθημερινή μας ζωή και η δημιουργία μίας υπεύθυνης κοινωνίας πολιτών. Μεταξύ των στρατηγικών που προτείνει η UNESCO, περιλαμβάνονται η ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων, η ανάπτυξη ικανοτήτων και

η κατάρτιση, η έρευνα και η καινοτομία, και οι τεχνολογίες πληροφόρησης (Unesco, 2005).

Το ΥΠΕΠΘ από το 1996 προβλέπει τη λειτουργία εσωτερικών δικτύων ΠΕ (ΥΠΕΠΘ, 1996) και οριοθετεί θεσμικά τη λειτουργία των θεματικών δικτύων ΠΕ στα οποία αναγνωρίζει σημαντικά πλεονεκτήματα για την «ανάπτυξη επικοινωνιακού πλαισίου μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών» καθώς και την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών τους (ΥΠΕΠΘ 2003,05).

Στηριζόμενες στην παραπάνω φιλοσοφία οι Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δ' και Α' Αθήνας προχώρησαν στην ίδρυση του Εθνικού Θεματικού Δικτύου "Αμπελος, Πολύτιμον της Μεσογείου Αγαθόν", μία θεματική πρόσφορη για διεπιστημονική θεώρηση, που επιτρέπει τη μελέτη των σχέσεων και των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στις πολλαπλές όψεις του περιβάλλοντος (κοινωνικού, φυσικού, οικονομικού, πολιτιστικού...).

Προηγήθηκε πιλοτική εφαρμογή σε πέντε Γυμνάσια και Λύκεια της Δ' Αθήνας κατά το σχολικό έτος 2004-05. Ακολούθησε η πρόταση και έγκρισή του από το ΥΠΕΠΘ και η σχολική χρονιά 2005-06 ήταν ο πρώτος χρόνος λειτουργίας του δικτύου .

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Επιλέγοντας τη συγκεκριμένη θεματική οι μαθητές θα μπορούσαν:

- Να γνωρίσουν όψεις του τόπου μας μέσα από ένα προϊόν - το σταφύλι, που μας συνδέει με τους άλλους μεσογειακούς λαούς (γιατί ευνοείται η καλλιέργεια του αμπελιού στις Μεσογειακές χώρες;)
- Να πειραματιστούν με τη μαγευτική διαδικασία της ζύμωσης
- Να συγκεντρώσουν και να αναλύσουν τη θέση του κρασιού σε έθιμα και παραδόσεις (ποια ήταν η σημασία τους τότε, τι έχει μείνει σήμερα και γιατί;)
- Να ταξινομήσουν τις κατηγορίες των επιδράσεων ενός σημαντικού οικονομικού προϊόντος όπως το κρασί (θέσεις εργασίας αλλά και επέμβαση στο περιβάλλον, πώς συνδυάζονται;)
- Να αναφερθούν στους μηχανισμούς ελέγχου των προϊόντων και προστασίας του καταναλωτή
- Να εντοπίζουν τη διαφορά ανάμεσα στη συμβατική και στη βιολογική καλλιέργεια
- Να συγκεντρώσουν δεδομένα για τη θετική από την αρνητική όψη χρήσης του κρασιού (γιατί το λίγο ωφελεί και το πολύ βλάπτει;)
- Να διακρίνουν τις διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις και συμβολισμούς των λαών για το κρασί
- Να θυμηθούν προϊόντα του αμπελιού όπως η σταφίδα, το πετιμέζι, η μουσταλευριά...που δεν καταναλώνονται πια όπως κάποτε...και να εξάγουν τα σχετικά συμπεράσματα (γιατί αλλάζουμε διατροφικές συνήθειες;)
- Να εκφρασθούν με θεατρικά δρώμενα (η απολλώνια και η διονυσιακή φύση του ανθρώπου)
- Να εξετάσουν τρόπους βιώσιμης ανάπτυξης διαφόρων περιοχών και την πιθανή συμμετοχή των πολιτών σε αυτή.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους στάλθηκαν στους εκπαιδευτικούς τρεις επιστολές.

Η πρώτη αφορούσε την ίδρυση του δικτύου και την πρόσκληση συμμετοχής και η δεύτερη πληροφοριακά στοιχεία και παιδαγωγικές δραστηριότητες χρήσιμες για την

υλοποίηση των προγραμμάτων, καθώς και τον πλήρη κατάλογο των συμμετεχόντων σχολείων (ονόματα, τηλέφωνα, ηλεκτρονικές διευθύνσεις). Η άντληση των στοιχείων έγινε από διάφορες πηγές ενδεικτικά αναφέρουμε: Ίδρυμα Φανή Μπουτάρη 1995, Hellmann Tuitert 1985, Κυριακίδου-Νέστορος, 1981-82. Η τρίτη επιστολή συνοδευόταν από ένα σύντομο ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση του δικτύου. Επίσης δημιουργήθηκε ειδική ηλεκτρονική διεύθυνση (ampelosgreeknet@yahoo.gr) για την καλύτερη επικοινωνία.

Οι δραστηριότητες που στάλθηκαν στα σχολεία του δικτύου απευθύνονταν σε όλες τις ειδικότητες των εκπαιδευτικών, για αυτό και συνοδεύονταν από συνοπτικές πληροφορίες, όπου αυτό κρίθηκε αναγκαίο. Ήταν ενδεικτικές, και η εφαρμογή τους ήταν στη διακριτική ευχέρεια των εκπαιδευτικών. Επιδίωξή μας ήταν να ενθαρρύνουμε τη δικτύωση των σχολείων (παρακινώντας σε ανταλλαγή πληροφοριών, εικόνων και συγκρίσεων σε σχέση με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και συνθήκες), την ενεργή συμμετοχή των μαθητών και την κριτική τους διάθεση.

Οι δραστηριότητες αυτές μπορούσαν να εφαρμοστούν με τη μορφή που στάλθηκαν ή να τροποποιηθούν-εμπλουτιστούν ανάλογα με την έμπνευση του εκπαιδευτικού ή την ανάγκη της ομάδας ή της περιοχής. Επιγραμματικά, αυτές οι δραστηριότητες είναι:

- *Εισαγωγική: Για να δικτυωθούμε...*(αναφορά σε παραμέτρους που εκφράζουν την αλληλεπίδραση φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, αξιοποίηση συγκριτικών στοιχείων διαφορετικής προέλευσης και ενθάρρυνση δικτυακής επικοινωνίας).
- *Το μάτι του καταναλωτή* (για την κατανόηση της έννοιας «κατανάλωση» και της ιδιότητας του ενημερωμένου καταναλωτή).
- *Παιχνίδι ρόλων: Η χάραξη μιας διαδρομής κρασιού στην περιοχή μας* (η αλληλεπίδραση κοινωνικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος και οι συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης).
- *Οίνος και τέχνη* (η χρήση και η συμβολή του αμπελιού και των προϊόντων του στην τέχνη).
- *Ζυμώνω - ζυμώνεις - ζυμώνουν...* *Οι μικροοργανισμοί στην καθημερινότητά μας* (η σημασία των μικροοργανισμών στη ζωή μας).
- *Αμπελοσταυρόλεξο (ένα παιχνίδι σχετικών με τη θεματική λέξεων).*

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο δίκτυο συμμετείχαν τελικά 53 σχολεία. (6 Δημοτικά Σχολεία, 32 Γυμνάσια, 8 Λύκεια, 6 ΤΕΕ και 1 Ειδικό Σχολείο). Στη διαδικασία ενεπλάκησαν 101 εκπαιδευτικοί και 1428 μαθητές.

Στο τέλος της χρονιάς υλικό έστειλε το 30% των σχολείων του δικτύου, ενώ στο τελικό φύλλο αξιολόγησης απάντησε το 45%.

Η απουσία επικοινωνίας μεταξύ των σχολείων, η θετική ανταπόκριση στο υποστηρικτικό υλικό (υπήρχε αίτημα και για περισσότερο) αλλά και το βασικό παράπονο για την απουσία συνάντησης των εκπαιδευτικών μελών, ήταν τα σημεία στα οποία υπήρξε αξιοσημείωτη συμφωνία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, η εμπειρία του δικτύου οδήγησε στα εξής συμπεράσματα:

(1) Η πρακτική για τη συνεργασία μας αφορούσε σε συναντήσεις εναλλακτικά στην μία ή στην άλλη Διεύθυνση, αλλά και σε γεύματα εργασίας μεταξύ των συντονιστών του δικτύου. Σε κάθε συνάντηση υπήρχε μια χαλαρή ημερήσια διάταξη, ενώ ορίσθηκε και σχετικός κώδικας συνεργασίας.

Αυτό τελικά βοήθησε ώστε η αρχική διστακτικότητα και επιφυλακτικότητα να εξελιχθεί σε μία ισότιμη συνεργατική σχέση η οποία συνεχίζεται με αμοιβαίες προσπάθειες.

(2) Η ηλεκτρονική επικοινωνία με τα σχολεία -μόνο με τους εκπαιδευτικούς- ήταν αρκετά ικανοποιητική και βέβαια καθόλου δαπανηρή. Απαιτεί όμως ανάλογο χρόνο.

(3) Η αδυναμία να οργανωθεί επιμορφωτική συνάντηση του Δικτύου, λόγω παντελούς έλλειψης οικονομικών πόρων, είχε σαν αποτέλεσμα την είσπραξη παραπόνων από τους εκπαιδευτικούς.

(4) Η απουσία οικονομικής υποστήριξης, είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με τη φιλοξενία των επιμορφωτικών σεμιναρίων των δικτύων που συντονίζονται από τοπικές Διευθύνσεις, από διαθέσιμα ΚΠΕ.

(5) Τα έξοδα, τα οποία περιορίστηκαν στο ελάχιστο, αφορούσαν τηλεφωνήματα, αποστολή φαξ και φωτοαντίγραφα και καλύφθηκαν από τα γραφεία των Συντονιστών. Έγιναν δωρεές βιβλίων από μορφωτικά ιδρύματα, σχολεία και οιοποιητικές μονάδες.

(6) Ο αριθμός των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και μαθητών κρίνεται πολύ ικανοποιητικός.

(7) Το εκπαιδευτικό υλικό στο οποίο κλήθηκαν να συνεισφέρουν με ιδέες, σχολεία ή εκπαιδευτικοί, είναι στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Hellmann – Tuitert, G. (1985). *Promoting Consumer Education in Schools*, International Organization of Consumers Union, Penang, Malaysia, p. 76.

Ίδρυμα Φανή Μπουτάρη (1995). *Ο Οίνος στην ποίηση*. Αθήνα: Ίδρυμα Φανή Μπουτάρη.

Κυριακίδου-Νέστορος, Α. (1981-82). *Οι δώδεκα μήνες του χρόνου*. Αθήνα: Μαλλιάρης-Παιδεία.

ΥΠΕΠΘ (1996). Εγκύκλιος Γ2/4915/16-9/1996, *Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*.

ΥΠΕΠΘ (2003). Εγκύκλιος Γ7/100496/18-9-2003, *Εθνικά Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*.

ΥΠΕΠΘ (2005). Υ.Α. Γ7/66272/4-7-2005, *Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*.

Unesco (2005). www.unesco.org/education/desd.

Φλογαίτη, Ε. (1993). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.